

BRI inicijativa i njen utjecaj na države članice Europske Unije

Farić, Dominik

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:585352>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-08**

Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Preddiplomski studij politologija

BRI inicijativa i njezin utjecaj na države članice Europske Unije

Završni rad

Mentor: prof. dr. sc. Robert Barić

Student: Dominik Farić

Zagreb
kolovoz, 2024

SADRŽAJ

Uvod.....	2
Razvoj i ciljevi BRI inicijative.....	3
Globalni utjecaj BRI inicijative.....	4
Odnos Kine i Europske Unije.....	7
Utjecaj Kine u Jugoistočnoj Europi.....	8
Kineska ulaganja u Hrvatskoj.....	10
Zaključak.....	13
Literatura.....	14

UVOD

U ovom se tekstu namjeravam baviti temom kineske Belt and Road inicijative. Inicijativa Pojas i put je pokrenuta prije više od desetljeća, međutim kako vrijeme odmiče, ovaj koncept postaje sve važniji u kineskom vanjskopolitičkom djelovanju zbog toga što njegov utjecaj raste i prodire čak i unutar samih članica Europske Unije. Kina kao svjetska vojna i gospodarska velesila je putem BRI inicijative odlučila svoj politički i ekonomski utjecaj proširiti po Aziji i Europi pa čak i na teritorij Latinske Amerike na način da ih se poveže fizičkom infrastrukturom. Osnivač tog projekta je kineski predsjednik Xi Jinping koji je još 2013. godine pokrenuo inicijativu čiji je cilj realizirati niz infrastrukturnih projekata na području Euroazije. Jasno je da Kina pomoću ovog projekta želi postati neprikosnovena sila u području trgovine na prostoru Euroazije te da joj je osnovni cilj zadovoljiti svoje ekonomske apetite te se još čvršće pozicionirati u sam vrh globalnih sila uz SAD i Rusiju. Osnovna je namjera pomoću mekog utjecaja trenutni međunarodni sustav koncipirati na način da upravo Kina bude njegov predvodnik.

To kinesko djelovanje se sa oprezom promatra od strane institucija EU jer je Bruxelles svjestan da će pojedine članice u budućnosti dolaziti u sve veća iskušenja kad je riječ o suradnji sa Kinom, bilo da je riječ o trgovini ili o određenim infrastrukturnim projektima. Stoga je unutar EU prisutna određena doza zabrinutosti te vladaju podijeljena mišljenja i stavovi o ovoj temi. S druge strane, BRI inicijativa značajno napreduje u svijetu te je do sad čak 147 zemalja s područja Azije, Afrike, Europe i Južne Amerike na razne načine uključeno u taj globalni projekt (Barić, 2019). Ovo kinesko djelovanje je također nagnalo i još neke velike svjetske sile kao što su Indija, Rusija i Japan da odgovore na ovaj ambiciozni projekt Kine koji ima sve veći utjecaj u slabije razvijenim zemljama svijeta za čija je gospodarstva ključna trgovina s Kinom kao i njeno ulaganje u infrastrukturne projekte unutar tih zemalja.

RAZVOJ I CILJEVI BRI INICIJATIVE

Primarni cilj koji je Kina htjela postići sa ovim ogromnim projektom je postići donekle ravnomjernu razvijenost između priobalnog područja i unutrašnjosti Kine. Naime, najveći problem Kine je predstavljala mnogo slabija razvijenost središnjih dijelova Kine kada je riječ o ekonomskoj i infrastrukturnoj sferi. To je ujedno označeno kao jedna od najvećih opasnosti koja bi dugoročno mogla ugroziti stabilnost same države (Barić, 2019). Stoga je kineska izvršna vlast odlučila pokrenuti slabije razvijena područja s mrtve točke na način da se odlučila na sveobuhvatni ekonomski, infrastrukturni i društveni razvoj te regije ali i pojačati cjelokupni međunarodni utjecaj Kine te svoje gospodarstvo pozicionirati u sam svjetski vrh.

Kina je već duže vrijeme i prije uspostave Belt and Road inicijative pokušavala podići svoju ekonomiju na dovoljno veliku razinu da uspješno riješi problem nerazvijenosti svoje unutrašnjosti. Prethodni ekonomski model je donio određene beneficije za kinesku ekonomiju no ipak nedovoljno da bi se došlo do zadovoljavajućeg razvoja unutrašnjosti zemlje. Naime, kineska se industrija od 1979. godine fokusirala na izvoz nisko tehnoloških proizvoda (Barić, 2019). Ta je politika donijela vrlo dobre rezultate kada je riječ o stopi ekonomskog razvoja, međutim nejednakost između obalnih regija i unutrašnjosti ipak nije bila smanjena nego se čak u određenim trenutcima pogoršavala. Globalna ekonomska kriza koja je 2008. godine zahvatila cijeli svijet i uzdrmala i najjače svjetske ekonomije, dodatno je nagnala kineske političke elite da naprave

određene zaokrete u ekonomskoj politici. Stoga su se okrenuli poticanju domaće potrošnje te industriji fokusiranoj na proizvode visoke tehnologije (Barić, 2019). Potom se kineski predsjednik Xi Jinping odlučio za inicijativu Belt and Road s kojom je želio, osim ekonomskog uzleta same države, pozicionirati Kinu kao političku i ekonomsku velesilu koja će imati veliki i višestruki utjecaj na ostale države s područja cijele Euroazije.

GLOBALNI UTJECAJ BRI INICIJATIVE

Kina koristi BRI ne samo kao sredstvo za širenje svog ekonomskog i političkog utjecaja, već i kao instrument za promociju svoje kulture i vrijednosti u zemljama koje su dio ove inicijative. Kineska "meka moć" uključuje promociju kineskog jezika, kulture, obrazovnih programa i medija u Europi, a posebno u jugoistočnoj Europi. Ova strategija ima za cilj poboljšati percepciju Kine u svijetu i učiniti je privlačnijom raznim partnerima diljem svijeta (Turcsanyi i Kachlikova, 2020). Jedan od razloga zašto su kineske naracije bile uspješne u početnim fazama BRI-a je taj što su se fokusirale na zajedničke interese, poput ekonomskog razvoja, infrastrukturnih ulaganja i stvaranja radnih mjesta. Mnoge zemlje u Europi, posebno sa područja jugoistočne Europe, vidjele su BRI kao priliku za brži ekonomski razvoj i smanjenje nezaposlenosti (Mohan, 2018). Kineska vlada vješto je iskoristila te prilike, promovirajući ideju o "win-win" suradnji, gdje obje strane imaju koristi od partnerstva.

Jedan od glavnih načina na koji Kina koristi BRI za širenje svog utjecaja je putem masivnih infrastrukturnih investicija. Ove investicije uključuju izgradnju autocesta, željeznica, luka, te energetskih postrojenja, a cilj im je olakšati trgovinu između Kine i zemalja Euroazije, istovremeno jačajući međusobnu ekonomsku povezanost. U jugoistočnoj Europi, Kina je financirala autocestu Bar-Boljare u Crnoj Gori, termoelektrane u Bosni i Hercegovini te je upravo njihova tvrtka izgradila Pelješki most koji je financiran sredstvima iz EU fondova. Ovi projekti, iako ekonomski korisni, također izazivaju zabrinutost zbog mogućnosti prezaduženosti država primateljica, što bi ih moglo učiniti ovisnima o Kini. Specifičnost Jugoistočne Europe je ta da su neke države još uvijek u procesu političke tranzicije te bi u tom kontekstu kineske investicije kroz BRI mogle utjecati na političku stabilnost, posebno u kontekstu europskih integracija. Na temelju toga, stručnjaci upozoravaju da bi preveliki utjecaj Kine mogao oslabiti napore EU-a da integrira

ove zemlje u svoje strukture, što bi moglo imati dugoročne posljedice za sigurnost i stabilnost regije (Barić, 2019).

Kina također intenzivno radi na promicanju svoje kulture i obrazovnih programa u Europi. Otvaranje Konfucijevih instituta diljem Europe, kao i brojni kulturni programi i razmjene, pomogli su u jačanju kineske kulturne prisutnosti i razumijevanja u europskim zemljama. Ovi naponi su imali za cilj ne samo približiti kinesku kulturu europskim građanima, već i izgraditi dugoročne veze koje bi podržale kineske strateške ciljeve. Kina isto tako uspjela iskoristiti svoje ekonomske kapacitete kako bi stvorila snažne trgovinske odnose s europskim zemljama. Kineska ekonomska moć, temeljena na ogromnom domaćem tržištu i sposobnosti za ulaganja, omogućila je Kini da postane važan trgovački partner mnogih europskih zemalja. Kroz BRI, Kina je obećala otvaranje novih tržišta za europske proizvode, što je dodatno privuklo europske zemlje da se uključe u ovaj projekt (Turcsanyi i Kachlikova, 2020).

BRI ima potencijal da destabilizira ili stabilizira pojedine regije, ovisno o tome kako se implementira. Na primjer, u Srednjoj Aziji, gdje su kineske investicije u infrastrukturu značajne, BRI je pomogao stabilizirati ekonomski razvoj i smanjiti napetosti među državama. Međutim, postoji rizik da bi prekomjerni utjecaj Kine mogao izazvati otpor među lokalnim stanovništvom, što bi moglo dovesti do političke nestabilnosti. BRI nije samo ekonomska inicijativa, već i sredstvo kroz koje Kina nastoji proširiti svoj geopolitički utjecaj u Euroaziji i šire. U tom kontekstu, BRI se često percipira kao izazov postojećem globalnom poretku, posebno u odnosu na utjecaj Sjedinjenih Američkih Država i Europske Unije. Globalne velesile kao što su Sjedinjene Američke Države i njihovi saveznici trude se odgovoriti na kineski projekt BRI razvojem vlastitih strategija, poput Indo-Pacifičke strategije, kako bi ograničili kineski utjecaj BRI nije samo ekonomska inicijativa, već i sredstvo kroz koje Kina nastoji proširiti svoj geopolitički utjecaj u Euroaziji i šire (Ehteshami, 2022). Rusija, također, igra ključnu ulogu u Euroaziji i ima složen odnos s Kinom u kontekstu BRI-a. S jedne strane, Rusija podržava BRI kao sredstvo za poticanje ekonomskog rasta u Srednjoj Aziji, no s druge strane, zabrinuta je zbog kineskog utjecaja u regiji koja tradicionalno spada pod rusku sferu utjecaja. Ova dvosmislenost pokazuje kako BRI redefinira odnose među velikim silama u Euroaziji.

Sjedinjene Američke Države: Kao najveća svjetska sila, SAD je u početku gledao na BRI s oprezom, ali i s određenom ravnodušnošću, s obzirom na svoju dominantnu vojnu prisutnost u

Aziji i Europi. Međutim, s vremenom je postalo jasno da BRI predstavlja dugoročnu prijetnju američkim interesima, posebice u pogledu ekonomskog utjecaja. Kao odgovor, SAD je pokrenuo vlastite inicijative za promoviranje transparentnih i održivih ulaganja u infrastrukturu, kao što je "Blue Dot Network". Također, SAD je pojačao svoje napore u jačanju vojnih saveza u regiji, kako bi obuzdao kineski utjecaj (Ehteshami, 2022).

Europska Unija: EU, kao najveći trgovinski partner Kine, ima složene odnose s BRI. S jedne strane, mnoge europske zemlje su bile privučene kineskim ulaganjima u infrastrukturu, posebice u zemljama južne i istočne Europe. S druge strane, postoji rastuća zabrinutost zbog ovisnosti o Kini i potencijalnog gubitka političke autonomije. Kao odgovor, EU je pokrenula vlastitu inicijativu "Global Gateway" kako bi osigurala alternative kineskim investicijama i promovirala održive infrastrukturne projekte koji poštuju europske standarde (Ehteshami, 2022).

Rusija: Iako se čini da Rusija i Kina imaju bliske odnose, postoji latentno rivalstvo između ove dvije sile u Srednjoj Aziji, regiji koju Rusija tradicionalno smatra svojim dvorištem. BRI prolazi kroz zemlje koje su tradicionalno bile pod ruskim utjecajem, što stvara tenzije. Rusija nastoji očuvati svoj utjecaj kroz organizacije kao što su Euroazijska ekonomska unija (EAEU) i kroz vojnu prisutnost u regiji. Ipak, ruski ekonomski kapaciteti su ograničeni, što Rusiji otežava natjecanje s kineskim ulaganjima (Ehteshami, 2022).

Indija: Indija, kao regionalna sila u južnoj Aziji, također vidi BRI kao prijetnju svojim interesima. Posebno su problematični kineski infrastrukturni projekti u Pakistanu, koji Indija vidi kao pokušaj okruživanja. Kao odgovor, Indija je pokrenula vlastite inicijative za izgradnju infrastrukturnih veza sa susjednim zemljama i jačanje gospodarskih odnosa s afričkim zemljama. Također, Indija se sve više okreće suradnji s drugim velikim silama, poput SAD-a, Japana i Australije, kako bi suzbila kineski utjecaj (Ehteshami, 2022).

Geopolitičko natjecanje u Euroaziji ima brojne posljedice za globalnu stabilnost. Rastuće tenzije između velikih sila bi mogle dovesti do novih sukoba, kako direktnih tako i putem posrednika. Posebno je zabrinjavajuće što mnoge zemlje Euroazije, posebno u Srednjoj Aziji i Bliskom istoku, postaju bojna polja za utjecaj između Kine, Rusije i Zapada. S druge strane, postoje i mogućnosti za suradnju. Postoji vrlo veliki potencijal za stvaranje novih oblika multilateralne suradnje koji bi mogli smanjiti napetosti i osigurati stabilniji razvoj regije. Primjerice, jačanje regionalnih

organizacija poput Šangajske organizacije za suradnju (SCO) moglo bi pomoći u ublažavanju rivalstva između Kine i Rusije, dok bi suradnja između EU i Kine na pitanjima poput klimatskih promjena mogla stvoriti temelje za širu suradnju.

ODNOS KINE I EUROPSKE UNIJE

Pitanje odnosa Kine sa institucijama Europske Unije je jedan vrlo zanimljiv i specifičan problem kojim te je to ustvari i glavna tema kojom se ovaj tekst bavi. Neće biti govora o odnosu Kine isključivo sa izvršnom i zakonodavnom vlasti Europske Unije nego i o odnosu sa samim državama članicama EU s naglaskom na sve veći kineski utjecaj na područje jugoistočne Europe u kojem se nalazi i Hrvatska. Na samom početku odmah treba naglasiti da Kina nije uvijek gledala Europsku Uniju istim očima. Sredinom sedamdesetih godina prošlog stoljeća, u početku suradnje Kine i EU odnosno Europske ekonomske zajednice kako se zvala u to vrijeme, Kina je na Europsku Uniju gledala kao na svojevrstnog uzora kada je riječ o trgovini i proizvodnji modernih tehnoloških proizvoda. Gledala ju je kao giganta koji je ekonomski može ići rame uz rame sa Sjedinjenim Američkim Državama te kao globalnu političku velesilu od koje može imati koristi i dosta toga naučiti (Barić, 2019).

Ovakav odnos Kine i EU je trajao sve do globalne ekonomske krize iz 2008. godine kada je EU upala u vrlo velike probleme u vidu vrlo velike dužničke krize i ogromne nezaposlenosti i krize eura. U tom je razdoblju Kina prvi put mogla osjetiti da je u ekonomskoj domeni došla u ravnopravni položaj sa EU za koju su do tad smatrali da je nekoliko nivoa iznad. Došlo je do situacije da Europska Unija postaje sve više financijski ovisna o Kini te zbog svojih unutarnjih problema ima sve manji geopolitički utjecaj u svijetu. Kina stoga mijenja način suradnje sa Europom na način da na određenim projektima počinje surađivati izravno sa samim državama članicama EU a ne isključivo sa institucijama EU što je bila dotadašnja praksa. Kina sa državama iz praktički svake europske regije ima određeni projekt na kojem zajednički djeluju. Tako se na sjeveru Europe radi na sigurnosti Sjevernog pomorskog puta, po pitanju visoke tehnologije se surađuje sa državama Zapadne Europe, na prometnim i pomorskim putovima na jugu Europe dok je u istočnoj i srednjoj Europi uspostavljen projekt 16+1 (Barić, 2019).

Institucije Europske Unije se protive takvom kineskom uplitanju u procese i projekte na području EU te smatraju da cilj Kineza nije financijski pomagati u unapređenju infrastrukture u Europi nego unijeti razdor među države članice te pomoću svoje meke moći dovesti do razjedinjenosti, destabilizacije same Europske Unije, uspostave sve većeg kineskog lobija te smanjiti Europi pristup kineskom tržištu. Kina u svom djelovanju prema državama članicama EU koristi nekoliko različitih strategija kojima ih pokušavaju pridobiti a ponekad čak i ucijeniti da ipak prihvate njihove ideje. Kada Kina pod svaku cijenu želi nešto postići u Europi, ona u tom slučaju državama EU za suradnju nudi povlašteno i lakše poslovanje na kineskom dok u slučaju odbijanja suradnje može prijetiti i ekonomskim sankcijama i zabrani izlaska na kinesko tržište (Barić, 2019). Za razliku od ovog ucjenjivačkog pristupa, Kina se ponekad koristi blažim načinom poticanja suradnje na način da stavlja naglasak na beneficije koje će europske države imati od suradnje s Kinom. Također potiču daljnju političku i ekonomsku suradnju sa članicama EU na način da države koje su u slabijoj ekonomskoj situaciji, poput primjerice Grčke, sve više rade ovisnima o kineskom novcu i tako šire svoj utjecaj na europskom tlu.

UTJECAJ KINE U JUGOISTOČNOJ EUROPI

Mnoge europske zemlje, posebno one koje su se suočavale s ekonomskim izazovima nakon financijske krize 2008. godine, bile su u potrazi za novim izvorima ulaganja i gospodarskog rasta. Kineska obećanja o ulaganjima u infrastrukturu i otvaranju novih tržišta došla su u pravo vrijeme kada su mnoge zemlje tražile načine za oporavak svojih gospodarstava. Kineska ulaganja bila su privlačna, jer su nudila brz kapital i mogućnost za ubrzani gospodarski rast. U vrijeme kada je Kina promovirala BRI, Europska Unija se suočavala s brojnim unutarnjim izazovima, uključujući gospodarske krize, migracijsku krizu i rastući euroskepticizam (Turcsanyi i Kachlikova, 2020). Ovi problemi oslabili su sposobnost EU-a da pruža koherentne i atraktivne alternative kineskim inicijativama. Zemlje koje su bile nezadovoljne politikama EU-a često su bile spremnije prihvatiti kineske prijedloge kao alternativu. Europa nije homogena, već se sastoji od brojnih zemalja s različitim povijesnim, kulturnim i gospodarskim interesima (Di Donato, 2020). Kina je uspješno iskoristila ovu raznolikost kako bi ciljala specifične zemlje s personaliziranim pristupima. Primjerice, zemlje jugoistočne Europe bile su posebno privučene kineskim ulaganjima zbog svojih potreba za infrastrukturnim razvojem (Turcsanyi i Kachlikova, 2020).

Jugoistočna Europa, kao prostor koji povezuje Aziju s Europom, ima značajnu stratešku važnost u kineskoj vanjskoj politici. Ova regija, koju Kina vidi kao periferiju Europske Unije, pruža priliku Pekingu da postupno prodire u srce Europe. Kina ovu regiju koristi kao odskočnu dasku za uspješniji utjecaj na tržišta zapadne Europe, kroz kontrolu nad ključnim pomorskim lukama i transportnim koridorima. Posebno je Zapadni Balkan od velike važnosti, jer geografski povezuje srednju Europu i Sredozemlje s širim euroazijskim prostorom (Barić, 2019). Kineska strategija ulaganja u jugoistočnu Europu temelji se na nekoliko ključnih elemenata. Prvo, Kina koristi svoju ekonomsku moć da bi uspostavila dugoročne ekonomske i političke veze s državama regije. Kroz ulaganja u infrastrukturu, Kina ne samo da jača svoje gospodarske veze, već pomoću meke moći jača politički utjecaj u regiji. Drugo, kineska ulaganja često dolaze u obliku kredita koje nude kineske banke, što omogućava Pekingu da zadrži kontrolu nad ključnim projektima. Treće, kineske kompanije često izvode radove na projektima, čime dodatno osiguravaju da glavnina sredstava ostaje unutar kineske ekonomije.

Kina posvećuje posebnu pažnju jugoistočnoj Europi, posebno Zapadnom Balkanu, zbog tri ključna faktora: relativno slabo razvijenih demokratskih sustava, nedostatka transparentnosti u političkim procesima te postojanja značajnih ekonomskih potreba koje EU ne može ili ne želi adekvatno pokriti. Ova regija predstavlja područje u kojem Kina vidi mogućnost za postizanje svojih strateških ciljeva putem ulaganja koja često zaobilaze standardne transparentne procedure, umjesto toga oslanjajući se na političke dogovore u zatvorenim krugovima (Barić, 2019). Kineska ulaganja u regiji nisu uvjetovana jačanjem demokratskih institucija ili transparentnošću. To otvara vrata Kini za investiranje u zemlje koje EU izbjegava podržavati zbog kršenja demokratskih principa. Osim toga, Kina nije obvezana slijediti financijske standarde i regulative EU u provedbi infrastrukturnih projekata, što joj omogućava da plasira značajna sredstva bez straha od međunarodnih sankcija ili političkih pritisaka. Međunarodni monetarni fond (IMF) procjenjuje da Kina ima najmanje 6,2 milijarde eura dostupnih za financiranje projekata u energetske i transportnom sektoru na Zapadnom Balkanu, što može dovesti do stvaranja dužničke zamke za zemlje primateljice. Većina tih zemalja nema kapacitete za provedbu složenih ugovora s kineskim kompanijama, što znači da će vjerojatno imati poteškoća s otplatom tih kredita. Štoviše, ekonomska isplativost mnogih od ovih projekata je upitna, čime se rizik dodatno povećava (Barić, 2019).

Jedan od najjasnijih primjera kineskog utjecaja na Zapadnom Balkanu vidljiv je u načinu na koji je Kina pružila pomoć Srbiji tijekom pandemije COVID-19. Dok je EU sporije reagirala na zahtjeve za pomoć, Kina je brzo poslala medicinsku opremu, što je snažno odjeknulo u srpskoj javnosti. Iako je kasnije EU pružila znatno veću financijsku pomoć Srbiji (ukupno 93 milijuna eura), kineska pomoć, iako skromna, bila je daleko više medijski eksponirana i politički kapitalizirana u Srbiji. Ova situacija jasno pokazuje kako Kina uspijeva ojačati svoj politički i ekonomski utjecaj kroz brze i ciljane akcije, što Bruxellesu često nedostaje. Ako EU ne uspije odgovoriti na ovakve izazove, Kina bi mogla još više ojačati svoju prisutnost i utjecaj u ovoj strateški važnoj regiji (Barić, 2019). Srbija je jedan od najvažnijih partnera Kine u regiji jugoistočne Europe. Kineske investicije u Srbiji uključuju brojne infrastrukturne projekte, od izgradnje mostova do modernizacije željezničkih pruga. Na primjer, most Mihajla Pupina u Beogradu, izgrađen uz financijsku podršku Kine, jedan je od simbola kineskog prisustva u zemlji. Također, Kina aktivno sudjeluje u modernizaciji željezničke pruge koja povezuje Beograd i Budimpeštu, što je jedan od ključnih infrastrukturnih projekata u regiji. Ovaj projekt, vrijedan milijarde dolara, dio je šireg plana da se poveća povezanost između Kine i Europe kroz mrežu brzih željeznica.

Grčka, kao članica Europske Unije, predstavlja važan strateški partner za Kinu u jugoistočnoj Europi. Kineska kompanija COSCO je 2016. godine preuzela kontrolu nad grčkom lukom Pirej, što je označilo početak intenzivnijih kineskih investicija u grčku infrastrukturu (Skala-Kuhmann, 2019). Luka Pirej, jedan od najvećih teretnih terminala u Europi, sada je ključna točka za kinesku trgovinu s Europom. Kroz ovu luku, kineski proizvodi brzo dolaze do europskog tržišta, čime se infrastrukturnih projekata, uključujući modernizaciju željezničkih pruga i prometne infrastrukture u Grčkoj.

KINESKA ULAGANJA U HRVATSKOJ

Kineska ulaganja u Hrvatskoj su postala predmet interesa i rasprava posljednjih godina, posebno nakon početka projekta izgradnje Pelješkog mosta. Ovaj infrastrukturni projekt ne samo da predstavlja ključan element u prometnom povezivanju Hrvatske, već i simbolizira suradnju između Kine i Hrvatske. Pelješki most je ujedno i najveći projekt u Hrvatskoj koji je realiziran u suradnji

sa Kinom, stoga je relevantno analizirati njegov značaj, učinak i potencijalne dugoročne posljedice.

Pelješki most je do sad najveći simbol suradnje između Kine i Hrvatske, ali i šireg kineskog interesa za infrastrukturne projekte u Europi. Ovaj most nije samo lokalni infrastrukturni projekt već ima i regionalni značaj jer povezuje jug Hrvatske s ostatkom zemlje, izbjegavajući potrebu za prelaskom kroz teritorij Bosne i Hercegovine. Treba naglasiti kako izgradnja Pelješkog mosta ima strateške implikacije ne samo za Hrvatsku već i za cijelu regiju, čineći ga jednim od ključnih infrastrukturnih projekata u sklopu BRI-a u jugoistočnoj Europi. Treba spomenuti da je Kina iskazala interes za modernizaciju željezničke pruge na relaciji Zagreb-Rijeka, međutim dogovor u vezi tog projekta ipak nije postignut.

Pelješki most je najistaknutiji i najznačajniji kineski infrastrukturni projekt u Hrvatskoj. Ovaj most, dugačak 2,4 kilometra, povezuje poluotok Pelješac s kopnom, osiguravajući teritorijalnu povezanost Hrvatske. Projekt je financiran iz sredstava Europske Unije, ali je kineska tvrtka **China Road and Bridge Corporation (CRBC)** odabrana kao glavni izvođač radova nakon što je pobijedila na međunarodnom natječaju (Šelo Šabić, 2022). Izgradnja mosta započela je 2018. godine i završena je u srpnju 2021., a most je svečano otvoren u srpnju 2022. godine. Projekt je uključivao složene inženjerske zadatke, uključujući izgradnju visokih stupova u seizmički aktivnom području, kao i izgradnju temelja u moru. Usprkos skepticizmu nekih europskih dionika, CRBC je uspješno ispunio sve tehničke zahtjeve projekta, što je dodatno učvrstilo reputaciju Kine kao pouzdanog partnera u infrastrukturnim projektima. Most je također simbol produblјivanja gospodarskih odnosa između Kine i Hrvatske te otvara mogućnosti za dodatna ulaganja i projekte u budućnosti.

Još jedan značajan projekt u kojem je Kina htjela sudjelovati je modernizacija luke Rijeka i njezine povezane željezničke infrastrukture. Luka Rijeka, jedna od najvećih hrvatskih luka, ima stratešku ulogu u povezivanju Jadranskog mora s europskim zaleđem. Modernizacija ove luke ključna je za povećanje njezine kapacitete i konkurentnosti u regiji, a kineske tvrtke su pokazale interes za sudjelovanje u ovim projektima. U sklopu inicijative BRI, Kina je ponudila ulaganja u modernizaciju riječkog željezničkog čvora, čime bi se omogućilo brže i učinkovitije povezivanje Rijeke s Mađarskom i ostatkom Srednje Europe. Ovo je važno za povećanje kapaciteta luke Rijeka,

koja bi mogla postati ključna točka za tranzit kineskih proizvoda prema srednjoj i istočnoj Europi. Kineska tvrtka CRBC je pokazala interes za ulaganje u ovaj projekt, a postojali su planovi za izgradnju novih kontejnerskih terminala, modernizaciju željezničkih veza i povećanje kapaciteta za prekrcaj robe. Međutim, iako su na prvom natječaju Kinezi dobili posao, isti je poništen zbog američkog utjecaja i raspisan drugi na kojem je koncesija dodijeljena danskim i hrvatskim tvrtkama (Šelo Šabić, 2022).

Kina se također pokazala zainteresiranom za ulaganja u energetske sektor u Hrvatskoj, s naglaskom na projekte obnovljivih izvora energije. Hrvatska ima znatan potencijal za razvoj obnovljivih izvora energije, posebno u području vjetroelektrana i solarnih elektrana. Kineske tvrtke, koje su vodeće u svijetu u proizvodnji i implementaciji tehnologija za obnovljive izvore energije, vidjele su ovu priliku kao način proširenja svog tržišta u Europi. Kineska tvrtka Norinco (China North Industries Corporation) već je investirala u izgradnju nekoliko vjetroelektrana u Hrvatskoj. Ovi projekti uključuju izgradnju vjetroelektrana u Dalmaciji i na sjeveru Hrvatske, gdje su prirodni uvjeti povoljni za ovakve investicije. Osim toga, kineske tvrtke istražuju mogućnosti za ulaganja u solarne projekte, s obzirom na visoku razinu sunčeve energije u nekim dijelovima Hrvatske (Šelo Šabić, 2022).

Projekti poput Pelješkog mosta, modernizacije luke Rijeka i ulaganja u energetiku i turizam pokazuju potencijal ove suradnje za transformaciju određenih sektora hrvatske ekonomije. Međutim, važno je da Hrvatska, zajedno s Europskom Unijom, pažljivo upravlja tim investicijama kako bi osigurala da one donose dugoročne koristi za lokalno gospodarstvo i društvo. Kineski infrastrukturni projekti mogu doprinijeti razvoju Hrvatske, ali samo ako su pažljivo planirani i usklađeni s dugoročnim interesima zemlje. EU sve više radi na mehanizmima smanjivanja kineskog utjecaja u Europi na području investicija, tehnologije i trgovine (Grgas, 2024). Namjera Unije nije onemogućiti suradnju s Kinom nego je cilj spriječiti eventualnu situaciju da u budućnosti neke europske države na bilo koji način budu ovisne o Kini.

Usprkos gore navedenim projektima u kojima je sudjelovala, bitno je napomenuti da Kina ipak ne spada najuži u krug država koje najviše investiraju u Republiku Hrvatsku. Kineska ulaganja u prometnu infrastrukturu, energetiku te u turizam u kontinentalnom dijelu zemlje su ipak značajno manja u odnosu na količinu investicija država Zapadne Europe koje najviše ulažu u bankarski i

telekomunikacijski sektor. U tim sektorima prednjače Austrija, Italija i Njemačka dok Nizozemska primat ima u farmaceutskoj industriji (Diechmann, 2021.).

ZAKLJUČAK

Kao globalna vojna i ekonomska sila, Kina je odlučila proširiti svoj politički i ekonomski utjecaj kroz BRI inicijativu, povezujući Aziju, Europu, pa čak i Latinsku Ameriku fizičkom infrastrukturom. Inicijator ovog projekta je kineski predsjednik Xi Jinping, koji je 2013. godine pokrenuo inicijativu s ciljem realizacije niza infrastrukturnih projekata u Euroaziji. Očigledno je da Kina ovim projektom teži postati dominantna sila u trgovini na prostoru Euroazije, s primarnim ciljem zadovoljavanja svojih ekonomskih interesa i čvršćeg pozicioniranja na vrhu globalnih sila uz SAD i Rusiju.

Institucije Europske Unije s oprezom prate ovo kinesko djelovanje jer Bruxelles je svjestan da će se pojedine članice EU-a u budućnosti suočiti s većim izazovima kada je riječ o suradnji s Kinom, bilo u području trgovine ili infrastrukturnih projekata. Zbog toga unutar EU postoji određena zabrinutost, a mišljenja i stavovi o ovoj temi su podijeljeni. Cilj Europske Unije nije spriječiti suradnju svojih članica s Kinom nego dozirati njen utjecaj na području Europe. Kina svoju pozornost usmjerava na jugoistočnu Europu, a posebno na Zapadni Balkan, iz tri ključna razloga: nedovoljno razvijenih demokratskih sustava, manje transparentnosti u političkim procesima te značajnih ekonomskih potreba koje Europska Unija ne može ili ne želi potpuno zadovoljiti. Ovaj prostor Kina vidi kao priliku za ostvarivanje svojih strateških interesa kroz investicije koje često zaobilaze standardne procedure transparentnosti, radije se oslanjajući se na političke dogovore iza zatvorenih vrata

Kineska inicijativa Pojas i put donosi određene prilike i izazove za Hrvatsku, kao i za širu regiju jugoistočne Europe. Kroz projekte poput izgradnje Pelješkog mosta i izgradnju vjetroelektrana te ulaganja u kontinentalni turizam, ova ulaganja ne samo da doprinose poboljšanju infrastrukture i gospodarskom razvoju Hrvatske, već i jačaju kineski utjecaj u regiji. To sa sobom donosi važne geopolitičke i ekonomske posljedice. Međutim, kineska ulaganja kroz BRI također postavljaju izazove, uključujući potrebu za pažljivim upravljanjem dugoročnim posljedicama ovih projekata.

Hrvatska, kao članica Europske Unije, mora balansirati između privlačenja kineskih investicija i očuvanja svojih strateških interesa u skladu s politikama EU. Ova dinamika naglašava važnost transparentnosti, održivosti i usklađenosti s europskim standardima u provedbi projekata financiranih kineskim kapitalom. U konačnici, uspjeh kineskih ulaganja u Hrvatskoj ovisit će o sposobnosti zemlje da iskoristi ekonomske beneficije ovih projekata, dok istovremeno minimizira potencijalne političke rizike. Ako se postigne uravnotežen pristup, BRI inicijativa može doprinijeti dugoročnom gospodarskom rastu i jačanju infrastrukturnih kapaciteta Hrvatske.

LITERATURA:

- 1) Barić, Robert (2019) China's Influence in South East Europe. Competing External Influences in South East Europe – Implications for Regional Consolidation Jureković, P. (ur.). Beč: National Defence Academy Vienna, str. 97-116.
- 2) Di Donato, Giulia (2020) China's Approach to the Belt and Road Initiative and Europe's Response. <https://www.ispionline.it/en/publication/chinas-approach-belt-and-road-initiative-and-europes-response-25980> Pristupljeno 14. kolovoza 2024.
- 3) Diechmann, J. I. (2021.), Foreign Direct Investment in the Successor States of Yugoslavia, 1. izd., Berlin: Springer Company
- 4) Ehteshami, Anoushiravan (2022) The BRI and Its Rivals The Building and Rebuilding of Eurasia in the 21st Century, Vol. 10, No. 1, 22-39.
- 5) Grgas, Gordana (2024) EU se želi zaštititi od Kine, a to je prilika i za Hrvatsku, upozorava ekonomistica Pribičević [EU se želi zaštititi od Kine, a to je prilika i za Hrvatsku, upozorava ekonomistica Pribičević - Forbes Hrvatska \(n1info.hr\)](#) Pristupljeno 30. kolovoza 2024.
- 6) Mohan, Garima (2018) Europe's Response to the Belt and Road Initiative. <https://www.gmfus.org/news/europes-response-belt-and-road-initiative> Pristupljeno 15. kolovoza 2024.

- 7) Richard Turcsanyi & Eva Kachlikova (2020) The BRI and China's Soft Power in Europe: Why Chinese Narratives Won, *Journal of Current Chinese Affairs*, 49(1) 59-61.
- 8) Skala-Kuhmann, Astrid (2019) European Responses to BRI - An Overdue Assessment. <https://www.cirsd.org/en/horizons/horizons-summer-2019-issue-no-14/european-responses-to-bri-an-overdue-assessment> Pristupljeno 14. kolovoza 2024.
- 9) Šelo Šabić, Senada (2022) Chinese Influence in Croatia [Chinese Influence in Croatia - CEPA](#) Pristupljeno 15. kolovoza 2024.